

Charles Baudelaire

EGY DÖG

Meséld el, lelkem, a szép nyárhajnali látványt,
melybe ma szemünk ütközött:
Az ösvényforduló kavicsos homokágyán
váratlan egy iszonyu dög

nyitotta lábait cédán magasba lökve,
mig izzadt méreg járta át,
élénk, gúnyosan és semmivel sem törődve,

kipárolgással telt hasát.

A nap sugarai tán azért tündököltek
úgy e sülő szemét fölött,
hogy atomjaiban adják vissza a Földnek
azt, amit az egybekötött.

S e gőgös vázra mint nyiladozó virágra
nézett alá az ég szeme;
a bűz ereje az egész rétet bejárta,
azt hitted, elájulsz bele.

A mocskos has körül legyek dongtak, s belőle,
folyadékként és vastagon,
fekete légiók, pondrók jöttek, s nyüzsögve
mászta az élő rongyokon.

S mindez áradt, apadt, mint a hullám, s repesve
s gyöngyözve néha felszökellt:
a test bizonytalan dagadva-lélegezve
sokszorozott életre kelt.

S e világ muzsikált, halkan zizegve, lágyan,
mint futó szél a tó vizén,
vagy mint a mag, melyet a gabonaszitában
ütemre forgat a legény.

A széteső alak már-már nem volt, csak álom,
kusza vonalak tömege,
vázlat, melyet csak úgy fejez be majd a vásznon
a művész emlékezete.

Egy elijedt kutya a szirt mögé lapulva
nézett bennünket dühösen,
sóváran lesve a percet, amikor újra
lakmározhat a tetemen.

- És hiába, ilyen mocsok leszel, te drága,
ilyen ragály és borzalom,
szemeim csillaga, életem napvilága
te, lázam, üdvöm, angyalom!

Igen, ilyen leszel, te, nők között királynő,
az utolsó szentség után,
csontod penész eszi, húsból vadvirág nő,
s kövér gyom burjánzik buján.

De mondd meg, édes, a féregnek, hogy e börtön
vad csókjaival megehet,
én őrzöm, isteni szép lényegükben őrzöm
elrothadt szerelmeimet!

Szabó Lőrinc fordítása

DÖG

A közönséges szóhasználat a dög fogalmaként bomló, bűzös, undorító állati tetemet jelöl, amitől szinte mindenki irtózik. Az emberek visszataszító látványa, illetve szaga miatt minél messzebb elkerülik. Hol van már az a történelem előtti hordakorszak, amikor a szavannán a nagy ragadozók után kullogtunk, és a hátra maradt, bomló tetemekből lakmározunk! A döggel csak rendkívüli körülmények között, valamilyen szinten a társadalom erre kiválasztott, vagy ajánlkozó emberei foglalkoznak, az eltakarításától, földolgozásától a tudományos vizsgálódásokig. Az ilyen ember rendkívül hasznos, mégis a bűzlő hullától undorodó többség a velük való kapcsolatot is kerüli. Rajtuk állandóan érezni vélik a dögszagot, még akkor is, amikor személyi tisztaságuk garantálja, hogy ez képtelenség. Ha bármilyen dezodort használnak, rögtön fantáziálunk, hogy ez a felbomló tetem ellen alkalmazott fedő illat. Rossz beidegződésünket az észérvek sem tudják megdönteni, mert érzéseink, szubjektívek, amelyek ellen nehéz küzdeni. Ismert a kísérlet, amikor a professzor bevisz az előadóterembe egy üveg desztillált vizet. Elmondja, hogy szúrós illatú folyadék van benne. Fölnyitja, és kéri a hallgatókat, hogy jelentkezzenek, akik kezdik érezni a szagát. Végül még a hátsó sorokban is föltartják kezüket, és érzéki tévedésüket csak akkor ismerik el, amikor a szagtalan vizes palack körbejár.

A dög szerencsétlen állati tetem, amely életében valamilyen sérelem: kórokozó, szervi betegség, vagy a kitesztettség, a gondoatlanság, betegség, illetve éhség, elvétett lövés, sebzés következtében nyomorultul elpusztult, és még az sem volt, aki elföldelje vagy eltüntesse. A mai rohanó forgalom mindennap számtalan életképes állatot, madarat, csúszómászót üt el, és dögöt termel, amelyek ott folynak, aprózódnak szét az utakon, amíg a gyorsan forgó gumiabroncsok föllelhetetlenül szét nem hordják a környezetünkben.

Egyes nőkre is hajlamosak vagyunk rámondani, hogy "dög". Ezt a nem éppen hízelgő jelzőt elsősorban a kurvák kapják, akik testük árulásából élnek. Ők a társadalom "jobbik" fele számára erkölcsileg meghaltak. Élő holtak, vagyis dögök, akiknél semmilyen mentális megújulás sem hozhat föltámadást, mert a bukás bélyege rajtuk bűzlik.

Ezeknek a "dögöknek" két típusa ismert. Az egyik a közönséges utcalány, aki telt bájainak kimutatásával utak mentén, utcákon, tereken, parkokban, kirakatokban ülve és minden tömeget mozgató rendezvény helyén, kihívóan járkálnak, csábítanak, szolgálataikat ecsetelik, majd alkudoznak. A dög ezen munkálkodása világos, tiszta ügylet. Nem lehet félreismerni, félreérteni.

A másik dög is fölismerhető a gyakorlott szem számára, de kétségtelenül sokkal jobban álcázza tevékenységét. Ő nem ül ki a közönség elé szétvetett lábakkal, bugyi nélkül. Ellenkezőleg. Az első divat szerint, drága holmikban, elegánsan öltözködik. Nem bizsut, hanem valódi ékszereket visel. Vannak állandó partnerei, barátai és barátnői, akiknek a társaságában jelentkezik. Ő az a kíváncsú, drága nő, a "bombázó", a "szuper csaj", aki után minden férfi epekedik, és akire a szleng újabb kifejezése rögtön ráragad, hogy "dögös" nő. Az ilyen "úri" kurvánál a végeredmény ugyanaz, mint a könnyen kaphatónál, de ő számító. Olcsón nem kapható, esetleg küzdeni is kell érte, ha kitartótként kívánják kisajátítani.

Kapcsolatteremtő és fönntartó, aki könnyű életét kiépíti és gondoskodik arról, hogy szerzett javaiból még akkor is léha életet élhessen, amikor már a bájai elvirágoztak. Akikből él, éppolyan erkölcsi hullák, mint ő, többnyire mégis a társadalom felszínén úsznak. Olyan emberek, akik tevékenységükért jóval többet szereznek, mint mások tisztességes munkájukkal, éppen ezért a kitartók tudják megfizetni a kultúrmázba csomagolt dögös nők szolgáltatait.

Az erkölcsi hullák sorában ezek a dögök apró, bűzös kis tetemek, lelki toprongyok, akiket elkerülve, szánalmat érzünk, vagy figyelembe sem vesszük őket. A társadalomban azonban jóval nagyobb dögök bűzlenek körülöttünk szerte szét, akiket nem olyan könnyű az utunkból elhordani, mint az állati tetemeket az utakon pörgő kerekeknek. Ők a zombieek, az élő halottak, akik bár számunkra, talán a társadalom számára is már holtak, mégis kéretlenül utánunk jönnek, bűzlő kezük messze ér, és belepiszkálnak szorgosan építő életünkbe. A zombiet szolgálni kell. Ő alattvalónak tekinti az élőket, és szagát igyekszik minél hamarabb ránk ragasztani, hogy mi sem legyünk különbek. Az ilyen dög gátlástalan. Minél mélyebbre ássák, annál jobban föléled. Előbb csak éjjel mászik ki sírjából, később már minden órában kipattan belőle. Gátlón elénk áll és igyekszik fölfalni. Harapása fertőzést terjeszt, olyan hullamérget, akár a varánusz nyála, és ha egyszer sebet ejtett rajtunk, bárhová bújhatunk előle, a kór utolér, a láz leterít és bűzös pofájával előbb-utóbb bekebelez.

A társadalom gyakran tenyészt az ilyen dögöt, hogy varánuszként mindig rendelkezésére álljon a nem kívánt egyedek eltüntetésére, vagy zombieként örködjön, szüntelenül rémisszen és figyelmeztessen arra, hogy hozzájuk hasonlatossá válunk, ha szabályaikat nem tartjuk be. Az ilyen dög egyfajta társadalmi értéket képez, akár a vitriol, vagy a cián. Szükséges rossz, de mindenestre ki kell képezni, és amíg a mérgező hatása miatt szükség van rá, fönnt kell tartani.

Az erkölcsi hullánál csak a szellemi dög a bűzősebb tetem. Vagy a szűkagyúsága miatt válik szellemi topronggyá, vagy éles eszét csak kártékonyásra használja föl. Az előbbi kevésbé hatékony, mert tudatlanságával csupán a betanult normákon belül tud kárt okozni. Az utóbbi sokkal veszélyesebb, mert önállószkodása kiszámíthatatlan. Az agya működik, akár egy kaleidoszkóp, mindig újabb, addig még nem tapasztalt gazságokat termelve, amelyek józan gondolkodású embernek az eszébe sem jutnak. Az ilyen típusú dög elleni védekezésül nem sok reményünk lehet. Ahhoz, hogy hatékonyan elkerülhessük, vagy támadásait kivédhessük, nekünk is döggé kell válni; agyunkat szükséges átalakítani, hogy az ő észjárása szerint működjön. De ehhez gyomor kell.

Léteznek jó dögök is, amelyeket, ha kellően komposztálódtak, a termőföld javítására tudjuk fölhasználni. Régebbi időkben ezeket a dögöket dögkutakban gyűjtötték össze a település

elhagyatott határán, jó messzire az élők környezetétől. Ma már ezek nem működnek. Helyettük hatalmas konténerek állnak a lakosság rendelkezésére, amelyeket telegyűjtve, földolgozóba szállítanak. Ettől kezdve csak a bűzüket lehet érezni, amely megrontja a levegőt. Nyári melegben szinte magától terül szét és ajtót, ablakot be kell csukni, hogy az átható szag kívül rekedjen. A szellőzetlen lakásban, saját bűzben lehet fuldokolni.

A dögből készült lisztet és granulátumot jó pénzért meg lehet venni, és állatokat etetni, tartani belőlük. A tároló helyen a förtelmes illat még ilyen formájában is áthatóan mérgezi a levegőt, mindaddig, amíg növényi takarmány közé nem keverik és a jószágok föl nem élnek. Azután a hússal együtt visszaesszük. A természet körforgalma ez. Ha maradt benne kórokozó, az is belénk kerül, és gyorsabban pusztít, mint vártuk. Amennyiben tisztán kezelték, a dög akkor is beleépül a szöveteinkbe. Átalakul, vagy átalakít bennünket, és olykor már nehéz megmondani, hogy hol kezdődik az ember és hol a dög?

SZENTE LÁSZLÓ